Betänkande AjUB 17/2024 rd─ RP 168/2024 rd

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om ekonomiskt understödd utveckling av yrkeskompetensen och av 2 § i lagen om ersättning för utbildning

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om ekonomiskt understödd utveckling av yrkeskompetensen och av 2 § i lagen om ersättning för utbildning (RP 168/2024 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- ledande expert Elli Nieminen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Joni Rehunen, social- och hälsovårdsministeriet
- chef för utbildnings- och sysselsättningsfrågor Mikko Heinikoski, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- expert Mikko Kinnunen, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Akava ry
- STTK rf
- Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Sosiaalipalvelualan allianssi Salli ry
- Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf
- Sysselsättningsfonden.

Inget yttrande av
- undervisnings- och kulturministeriet
- Finlands näringsliv rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om ekonomiskt understödd utveckling av yrkeskompetensen och lagen om ersättning för utbildning ändras. Slopandet av utbildningsavdraget för arbetsgivare

medför behov av att ändra de nämnda lagarna. Propositionen hänför sig till ett ramförhandlingsbeslut av statsminister Petteri Orpos regering.

Det föreslås att tillämpningsområdet för lagen om ekonomiskt understödd utveckling av yrkeskompetensen ändras så att lagen endast tillämpas på arbetsgivare som har rätt till utbildningsersättning samt på deras arbetstagare och personer som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till dem. I lagen görs också tekniska ändringar med anledning av slopandet av utbildningsavdraget och den föreslagna ändringen av lagens tillämpningsområde.

Dessutom föreslås det att tillämpningsområdet för lagen om ersättning för utbildning ändras så att hänvisningarna till lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet och till inkomstskattelagen för gårdsbruk stryks.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund

Syftet med lagen om ekonomiskt understödd utveckling av yrkeskompetensen är att främja sådan planmässig utbildning som tillhandahålls arbetstagare och som behövs för att upprätthålla och utveckla arbetstagares yrkeskompetens. Uppfyllandet av lagens syfte stöds i enlighet med de gällande bestämmelserna i fråga om skattepliktiga arbetsgivare genom ett skatteincitament, det vill säga ett utbildningsavdrag, och i fråga om icke-skattepliktiga arbetsgivare genom ett motsvarande ekonomiskt incitament, det vill säga utbildningsersättning.

Regeringen beslutade i samband med ramförhandlingarna 2024 att slopa utbildningsavdraget för arbetsgivare, eftersom de mål som ställts upp för avdraget inte har uppnåtts. Därför innehåller regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om inkomstskatteskalan för 2025 och lag om ändring och temporär ändring av inkomstskattelagen samt till vissa andra skattelagar (RP 108/2024 rd) bland annat förslag till upphävande av bestämmelserna om utbildningsavdrag, det vill säga 56 § i lagen beskattning av inkomst av näringsverksamhet och 10 f § i inkomstskattelagen för gårdsbruk. Finansutskottet konstaterar i sitt betänkande om nämnda proposition att utskottet inte har några invändningar mot att bestämmelserna som gäller utbildningsavdrag upphävs (FiUB 16/2024 rd).

Bedömning av lagförslagen

Den aktuella propositionen har ett väsentligt samband med ovan nämnda proposition om skattelagarna (RSv 118/2024 rd), som redan behandlats i riksdagen. Upphävandet av bestämmelsen om utbildningsavdrag i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet och inkomstskattelagen för gårdsbruk medför behov av ändringar av teknisk natur i lagen om ekonomiskt understödd utveckling av yrkeskompetensen och lagen om ersättning för utbildning, eftersom det i båda lagarna hänvisas till de skattebestämmelser som upphävs den 1 januari 2025.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet påpekar att det inte sker några ändringar i möjligheten att få utbildningsersättning i fråga om de arbetsgivare som lagen om ersättning för utbildning också tidigare har tillämpats på. De föreslagna ändringarna innebär inte heller någon ändring i sak i bestämmelserna om utbildningsersättning, alltså beviljas utbildningsersättning i fortsättningen på samma grunder som för närvarande.

Sammantaget anser arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Vikten av kontinuerligt lärande

Enligt uppgift till utskottet lämnades det 2022 in cirka 3 270 skattedeklarationer där man ansökte om utbildningsavdrag och ungefär 295 000 arbetstagare ligger till grund för utbildningsavdraget 2023. Utbildningsersättning har för sin del betalats till sammanlagt 600 sammanslutningar 2023 och ersättning har beviljats för totalt 510 293 utbildningsdagar.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet betonar i detta sammanhang vikten av att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och i anslutning till det vikten av kontinuerligt lärande. Som utskottet också tidigare har konstaterat (AjUB 5/2024 rd) är det på grund av förändringarna i Finlands konkurrenskraft och arbetsliv ytterst viktigt att utbildningsnivån kan höjas och kompetensen utvecklas också under tiden i arbetslivet. Vid utvecklingen av det kontinuerliga lärandet och åtgärder i anslutning till det bör man säkerställa att det finns flexibla möjligheter att upprätthålla och uppdatera kompetensen i olika skeden av livet och i olika situationer. Utskottet välkomnar att det för Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning i budgetpropositionen för 2025 föreslås ett anslag på 10 miljoner euro för ett pilot- och utvecklingsprojekt som gäller studier vid sidan av arbetet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 168/2024 rd utan ändringar.

Betänkande AjUB 17/2024 rd

Helsingfors 4.12.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Saara-Sofia Sirén saml
vice ordförande Lauri Lyly sd
medlem Miko Bergbom saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Jessi Jokelainen vänst
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Mikko Lundén saf
medlem Niina Malm sd
medlem Anders Norrback sv
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Mikko Polvinen saf
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Tere Sammallahti saml (delvis)
medlem Timo Suhonen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Reservation

Motivering

Lagförslag 1 om ändring av lagen om ekonomiskt understödd utveckling av yrkeskompetensen (slopande av utbildningsavdraget)

Att slopa utbildningsavdraget som en del av kompetensutvecklingen är en fortsättning på högerregeringen Orpos nedskärningar i utbildningen. Att investera i människan och kunnandet är otänkbart för den här regeringen. Satsningar på kompetensen är en nyckel till ekonomisk tillväxt i Finland. Högerregeringen begår ett stort misstag när den bit för bit minskar möjligheterna till tillväxt och utveckling för företag och arbetstagare.

Nedläggningen av vuxenutbildningsstödet (-170 mn euro, används årligen av över 30 000 personer), nedskärningarna i yrkesutbildningen (-120 mn euro, 11 000 studieplatser) och förslaget om att slopa utbildningsavdraget (-12 mn euro, används av 295 000 personer/ca 3 270 företag) bildar sammantaget en nedskärning på över 300 miljoner euro i förutsättningarna att utveckla arbetstagarnas yrkeskompetens och deras möjligheter att lättare få jobb. Det anslag på 10 miljoner euro för ett pilot- och utvecklingsprojekt för studier vid sidan av arbetet som regeringen hänvisar till utgör endast en trettiondedel av de nedskärningar i utbildningen som regeringen gör och som drabbar utvecklingen av yrkeskompetensen. En så liten summa ersätter inte på något sätt slopandet av de metoder för att utveckla yrkeskompetensen som nämns ovan.

Utbildningsavdraget har sporrat företagen att ordna sådan utbildning för sin personal som uttryckligen utgår från och motsvarar företagets behov. Efter utarbetandet av en utbildningsplan, utifrån vilken utbildningsavdraget beviljas, har företagen målmedvetet kunnat utveckla de anställdas kompetens.

Slopandet av utbildningsavdraget försämrar avsevärt utvecklingen och upprätthållandet av arbetstagarnas kompetens samt möjligheterna till kontinuerligt lärande. Avdraget har utgjort en viktig del av den utbildning som företagen ordnar för sin personal. I nuläget har 47 procent av de högre tjänstemännen, 43 procent av tjänstemännen och 27 procent av arbetstagarna deltagit i sådan personalutbildning som arbetsgivaren ordnat under minst en dag.

Med hjälp av skattestödet har företagen kunnat planera sitt utbildningsutbud. Det har varit ett mycket behövligt verktyg för att utveckla personalens kompetens. Avdraget har varit lönsamt, eftersom kompetens är en central faktor för att företagen ska klara sig i en föränderlig, och för många företag också global, omvärld.

Dessutom har man med hjälp av utbildningsavdraget upprätthållit arbetstagarens "arbetsmarknadskompetens", eftersom kompetensen måste upprätthållas när det sker ändringar i arbetslivet. Med hjälp av utbildningsavdraget har arbetstagarna haft möjlighet att utveckla och upprätthålla sin kompetens för att det ska vara lättare att få arbete om man skulle bli arbetslös.

På basis av det som sägs ovan hade det varit befogat att ha kvar utbildningsavdraget. I stället för att slopa avdraget borde man ha fokuserat på att utveckla systemet eller söka effektivare lösningar för att ersätta avdraget. Nu förlorar vi ännu en möjlighet att utveckla arbetstagarnas kompetens.

Lagförslag 2 om ändring av 2 § i lagen om ersättning för utbildning (fortsatt utbildningsersättning)

Vi har inget att invända mot ändringen av 2 § lagen om ersättning för utbildning.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1 och

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt betänkandet.

Helsingfors 4.12.2024

Lauri Lyly sd
Piritta Rantanen sd
Niina Malm sd
Timo Suhonen sd
Jessi Jokelainen vänst
Fatim Diarra gröna